

Babíčková, Lucie, *Vyšehradský hřbitov: místo paměti národa*. Praha: UK FHS, 2013, 75 stran (diplomová práce na Katedře obecné antropologie).

Lucie Babíčková si zvolila za místo svého výzkumu areál Vyšehradu jako jakýsi přirozený historický protějšek mnohem navštěvovanějšího Pražského hradu. V *Úvodu* (s. 6-11) nastiňuje motivy, proč si vybrala právě toto turisty trochu opomíjené místo: různé vnímání návštěvníky, Vyšehrad a jeho historický a národní charakter či jako místo se silnou energií (s. 6). Autorka se nejprve pohybovala ve vyšehradském areálu spíše ze zvědavosti, ale už tehdy navázala první kontakty např. s jednatelem spolku Svatobor panem Potočkem, který se stal jejím hlavním informátorem o historii i sociálním životě Vyšehradu a především tamějšího hřbitova. Vlastní cílený výzkum za účelem psaní diplomové práce pak prováděla především od listopadu 2012 do května 2013, což trochu předurčilo intenzitu výzkumu a v rámci toho pak uskutečnila na 65 semistrukturovaných rozhovorů v délce od několika minut do cca půl hodiny. Své etnografické úsilí pak koncentrovala především do výzkumu vyšehradského hřbitova.

Práce není úplně standardně strukturována. Po *Úvodu*, jehož součástí je představení metodologického postupu, následují hned kapitoly věnované popisu vyšehradského hřbitova a událostí s ním spojených. Na počátku tedy chybí preciznější teoretické ukotvení, které je rozpracováno až postupně v jednotlivých kapitolách. Přestože je z textu naprosto zřejmé, že autorka poměrně pravidelně do svého terénu vstupovala a stala se brzy jednou z aktérek dění, které se tam právě odehrávalo, dlouho zůstává její vyprávění v čistě deskriptivní rovině, z níž občas vybočují výpovědi hlavního informátora pana Potočka, od něhož se dozvídáme rovněž něco, co autorčin terén přesahovalo, ale co s ním do určité míry souvisí – např. informace o tom, že výuka dějepisu je nyní horší než dříve apod. Je škoda, že se smířila s pouhým převzetím této informace a dále s ní nepracuje, resp., že se dále na to pana Potočka nezeptala (s. 19). V 3. (s. 32-48) a 4. kapitole (s. 49-69) se autorka více posunuje do osobní, reflexivní polohy, čímž se text oživuje a stává čtivějším. Objevují se zde autoetnografické prvky, autorka se stává do jisté míry insiderem událostí na vyšehradském hřbitově, což vedlo až k tomu, že se pro některé návštěvníky areálu stala rádkyní, když jim ukazovala cestu k tomu kterému hrobu nebo když jim vysvětlovala, že na Vyšehradě není pohřben Václav Havel apod. Jádrem této části autorčiny práce, kterou lze s ohledem na zaměření na etnografii vyšehradského hřbitova považovat za stěžejní, je popis pietních aktů u hrobu významných osobností českých dějin a kultury – Karla Čapka, Vlasty Buriana, Josefa Čapka, Ferdinanda Peroutky a Bedřicha Smetany. V této kapitole dochází k jistému kvalitativnímu posunu v práci, když autorka překračuje čistě deskriptivní rámec a vedle reflexivních výpovědí (např. trochu komická situace týkající se náhodného rozhovoru s redaktorkou české televize u hrobu Karla Čapka, s. 41 atd.) se snaží i o jistá zobecnění reflektující některé teoretické koncepty. Pietní akt tak vidí jako určitou ritualizovanou událost, vycházející z Connertonových představ, v zacházení s mrtvými těly význačných osobností, např. se známým přesunem Máchových ostatků z Litoměřic na Vyšehrad v roce 1939, podobně jako K. Verdery spatřuje projev politického symbolismu a z Vyšehradu (ze hřbitova a jeho části Slavína především) jako takového pak konstruuje v souladu s tezemi P. Nory objekt či místo paměti (Nora mluví o tzv. *lieux de mémoire*). A jelikož je Vyšehrad, třebaže ve srovnání s Pražským hradem či Starým Městem nepoměrně méně, navštěvován turisty, nechybí i jistá perspektiva výzkumu z pozice antropologie turismu. Vyšehrad díky své legendarizaci nabízí možnosti při výzkumu autenticity či inscenované (invenované) tradice. Babíčková se pak snaží kriticky aplikovat Brunerův model čtyř významů autenticity v souvislosti s památným místem (historická uvěřitelnost, simulace originálu atd.) a dochází k závěru, že na Vyšehrad jeho pojetí nelze bezesbytku přenést a přiklání se k vlivnějšímu konceptu J. Urryho, podle něhož není základem organizovaného turismu hledání autenticity, jak to dříve tvrdili někteří autoři, ale hledání něčeho neobvyklého, což je v případě turistické návštěvy Vyšehradu mj. právě hřbitov. Škoda, že aplikace teoretických přístupů působí poněkud anorganicky, tj. teoretické konstrukty vstupují do autorčina vyprávění až v průběhu psaní hlavních kapitol, na počátku nejsou jasně vymezeny, což má za následek mj. jistý chaos, není jasné, zda-li práce je primárně ukotvena v teorii antropologie turismu, antropologie smrti, rituálu či historické paměti. Tento nedostatek si snad autorka uvědomuje v *Závěru*

(s. 70-72), kdy kromě stručného shrnutí naznačuje možné směry dalšího výzkumu, které by se měly ubírat právě výše zmíněnými metodologickými cestami. Která z nich je tou cestou nejschůdnější, snad ukáže budoucí výzkum.

Práce vedle této konceptuálně-teoretické nevyváženosti strádá také nedostatečnou revizí závěrečného textu po stránce stylistické a gramatické. V textu se stále nachází poměrně dost chyb. Přesto je text až na výjimky poměrně čtivý, L. Babíčková odvedla v převážně zimním vyšehradském terénu hodně poctivé práce, kterou se pak nepodařilo úplně přesvědčivě snad i z nedostatku času převézt do písemné podoby. Navzdory nedostatkům diplomovou práci doporučuju k obhajobě s hodnocením **velmi dobře (!)**.

V Květnici, 7. 9. 2013.
Halbich

Marek